

voeder" van eigen vinding, die ook misschien bij andere operaties, die op moeilijk te bereiken plaatsen hechtingen of ontstekingen vereischen, van nut kan zijn.

A. DENEGRÉ MARTIN. *A simple method of draining the bladder after suprapubic prostatectomy.* — Een samenvoeging van hevel- en ventielwerking.

W. F. WASSINK.

BOEKAANKONDIGINGEN.

R. H. SALTET, *Voordrachten over Gezondheidsleer*. Tweede vermeerderde en door den schrijver herziene druk. Met 143 tabellen en 113 afbeeldingen naar teekeningen van J. H. MULDER JR.. Haarlem, De Erven F. BOHN, 1919. 808 bldz. groot 8°. Prijs f 17.—, geb. f 19.50 (+ 15 pCt. crisistoelag).

Het is zeker voor den schrijver een groote voldoening, dat zijn boek, zoowel bij de aanstaande geneeskundigen, voor wie het meer in het bijzonder bestemd was, als ook in ruimer kring, zijn weg gevonden heeft, zoodat het reeds een viertal jaren na de verschijning was uitverkocht. Het heeft blijkbaar in een algemeen gevoelde behoefte aan een Nederlandsch werk over gezondheidsleer voorzien en zal zulks na de herziening stellig in niet mindere mate doen.

De statistiek is opnieuw bewerkt, naar de uitkomsten van de jongste volkstellingen. Ook hebben nagenoeg alle hoofdstukken wijzigingen en die over het water, de voeding, de epidemiologie en het Staatstoezicht op de volksgezondheid min of meer aanzienlijke uitbreiding ondergaan. De omvang van het boek is dan ook toegenomen en de prijs mede daardoor aanmerkelijk verhoogd.

Op de critiek, zegt schrijver, te hebben gelet en opmerkingen van deskundige zijde te hebben ter harte genomen. Ref. heeft dit, wat de eigen opmerkingen bij de aankondiging van den eersten druk aangaat, maar in zeer geringe mate kunnen constateeren. Aangezien die opmerkingen blijkbaar geen genade gevonden hebben bij den schrijver, aarzelt hij ze opnieuw naar voren te brengen. Ten aanzien van één punt waagt hij het intusschen dien schroom te overwinnen. Is het niet als een leemte te beschouwen, dat de geslachtsziekten geheel buiten bespreking blijven, zoodat in het zaakregister bijv. de woorden syphilis en prostitutie zelfs niet voorkomen?

C. EIJKMAN.

Physiologie van zwangerschap, baring en kraambed door Dr. P. C. T. VAN DER HOEVEN, Hoogleraar te Leiden, en de *Physiologie van den pasgeborene* door Dr. E. GORTER, Lector in de kindergeneeskunde te Leiden. Leiden, S. C. VAN DOESBURGH 1918. Prijs van het geheele Leerboek der verloskunde geb. f 46.70, ingen. f 41.45 + 15 pCt. toeslag.

Met dit deel is het groote werk van VAN DER HOEVEN voltooid. In de allereerste plaats dus een hartelijk woord van gelukwensch en een even hartelijk woord van hulde voor den noesten arbeid en den taaien ijver, waarvan bladzijde na bladzijde in deze vijf deelen blijk geven.

Het werk is, als ik mij zoo mag uitdrukken, van achteren naar

voren geschreven. Eerst kwam de operatieve verloskunde (die trouwens min of meer op zich zelf staat), daarna de pathologie en nu de physiologie. Op deze wijze werkende moest VAN DER HOEVEN in de hoofdstukken, die eigenlijk achteraan moeten komen, wel veel bespreken van hetgeen in de laatst verschenen hoofdstukken thuis behoort. En deze wijze van werken wreekt zich nu wel een beetje in het laatst verschenen deel, dat in het theoretische gedeelte, in vergelijking met de andere deelen, wel wat heel beknopt is uitgevallen en natuurlijk herhaaldelijk verwijzingen naar de vroeger verschenen deelen bevat.

Van den inhoud wil ik slechts vermelden, dat dit deel een groot aantal, deels zeer duidelijke, deels minder duidelijke afbeeldingen bevat van de ontwikkeling der placenta, dat er een hoofdstuk in voorkomt over den mensch als primate, dat m. i. minder goed in het kader van een leerboek past, en vooral dat VAN DER HOEVEN, zooals wij reeds uit de vroeger verschenen deelen weten, voor de leiding der baring zeer nauwkeurige voorschriften geeft. Hierbij wordt het kunstmatig breken der vliezen van het allergrootste belang geacht. VAN DER HOEVEN wil, dat bij elke regelmatige baring de vliezen gebroken worden, zoodra de ontsluiting 4 centimeter bedraagt, behoudens enkele beperkingen, die hij vermeldt. Dit lijkt mij — afgezien van het paedagogische bezwaar om in een leerboek voor te schrijven, dat men in den natuurlijken gang der baring op een zeker oogenblik *moet* ingrijpen — toch ook wel een beetje te vroeg. Daar moeten m. i. minstens een paar centimeter bij.

Dr. GORTER heeft de physiologie van den pasgeborene behandeld op een wijze, die zoo ver ik bevoegd ben om te beoordeelen, grooten lof verdient.

Aan deze aankondiging verbind ik den wensch, dat VAN DER HOEVEN weldra genoopt zal zijn een tweede uitgave van zijn werk te doen verschijnen. Moge hij dan, bij het bewerken daarvan, met dit laatste deel beginnen en daarin veel opnemen van wat nu in de andere deelen besproken moest worden. Dat hij éénmaal met het opnemen van afbeeldingen begonnen zijnde, deze ook bij de pathologie niet zal kunnen missen, spreekt wel van zelf. Het boek zal er aantrekkelijker door worden, als de afbeeldingen goed en leerzaam zijn. Bekorting zullen allicht de uitvoerige, min of meer chaotische statistische gegevens kunnen velen.

Een tweede uitgave van VAN DER HOEVEN's boek wordt dan een kostbaar bezit.

G. C. NIJHOFF.

FEUILLETON.

ZEVENTIENDE NEDERLANDSCH NATUUR- EN GENEESKUNDIG CONGRES.

Leiden, 24, 25 en 26 April 1919.

DERDE AFDEELING. GENEESKUNDIGE WETENSCHAPPEN.

Hier moge een verslag volgen van de werkzaamheden der derde afdeling, die op Vrijdag 25 en Zaterdag 26 April telkens des ochtends te negen uur bijeenkwam in de collegekamer van prof. P. C. T. VAN DER HOEVEN in het academisch ziekenhuis,